

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ

УДК 314.117:004.9:338.43(1-22)
JEL C81 J11 O18 R11

Інформаційне забезпечення розвитку сільських територій: методологічні засади використання даних адміністративних реєстрів для проведення переписів сільського населення

Сатир Л.М. , Задорожна Р.П. , Кепко В.М. , Стаднік Л.І.

Білоцерківський національний аграрний університет

 Задорожна Р.П. E-mail: ruslana.zadorozhna@gmail.com

Сатир Л.М., Задорожна Р.П., Кепко В.М., Стаднік Л.І. Інформаційне забезпечення розвитку сільських територій: методологічні засади використання даних адміністративних реєстрів для проведення переписів сільського населення. Економіка та управління АПК. 2023. № 1. С. 145–158.

Satyr L., Zadorozhna R., Kepko V., Stadnik L. Information support for rural areas development: methodological principles of using administrative registers' data for conducting rural population censuses. AIC Economics and Management. 2023. № 1. PP. 145–158.

Рукопис отримано: 24.04.2023 р.
Прийнято: 02.05.2023 р.
Затверджено до друку: 25.05.2023 р.

doi: 10.33245/2310-9262-2023-181-1-145-158

У статті висвітлено роль перепису населення як головного офіційного джерела даних щодо чисельності населення, зокрема, того, що проживає в сільській місцевості, та його основних характеристик. Обґрунтовано роль статистичних даних в інформаційному забезпеченні розвитку сільських територій. Здійснено порівняння демографічних та соціально-економічних характеристик сільського і міського населення за період 2000-2021 рр.

Узагальнено принципи індивідуального обліку, одночасності, універсальності, отримання даних з малих районів та періодичності як засадничі, на яких ґрунтується проведення перепису населення як одного з основних напрямків діяльності офіційної статистики.

Охарактеризовано основні форми перепису населення з методологічної точки зору – традиційний, комбінований та реєстровий переписи. Доведено об'єктивність переходу від традиційного до перепису на основі адміністративних реєстрів. Висвітлено сутність адміністративного реєстру як систематичного збору даних на рівні окремих одиниць, організованого таким чином, що уможливає його оновлення. Для того, щоб вважати перепис населення проведеним на основі реєстрів, мають бути використані реєстр населення та реєстр житлового фонду.

Висвітлено вимоги до адміністративних даних, котрі уможливають їх використання для потреб перепису населення: ці дані мають бути повними, точними, пов'язуваними, актуальними, містити потрібні змінні. З огляду на те, що дані реєстрів збираються для нестатистичних цілей, необхідно вжити додаткових заходів, щоб уможливити їх використання для цілей перепису. Це заходи як методологічного, так і юридичного та технічного характеру.

Виконано порівняльний аналіз переваг та недоліків традиційного та реєстрового переписів. Основними перевагами перепису на основі реєстрів є зменшення витрат, кращі можливості оновлення даних, проведення перепису частіше і швидше, підвищення точності даних шляхом інтеграції інформації з різних реєстрів.

Проаналізовано передумови переходу від традиційного перепису населення до перепису на основі реєстрів. Висвітлено напрацювання північноєвропейських країн, досвід яких щодо практики проведення переписів населення за даними адміністративних реєстрів є найбільш вагомим; окреслено перспективи його використання Державною службою статистики України для проведення перепису населення раунду 2030 року в реєстровому форматі.

Ключові слова: сільські території, сільська територіальна громада, перепис населення, традиційний перепис, комбінований перепис, реєстровий перепис, адміністративний реєстр.

Постановка проблеми та аналіз останніх досліджень. Перепис населення є спеціально організованим статистичним спостереженням, проведення якого забезпечує отримання офіційної статистичної інформації щодо чисельності та складу населення країни. Дані перепису слугують відправною точкою для поточного обліку населення в міжпереписний період.

Перепис населення має всезагальний характер, тобто обліку підлягають усі особи, котрі на визначений час перебувають на території країни. Організація та проведення перепису здійснюються централізовано, одним законодавчо визначеним органом (в Україні – Державною службою статистики).

Важливість та інформаційна цінність перепису населення полягає не лише в забезпеченні даних про кількісні та якісні характеристики населення країни, але й в тому, що вони можуть бути забезпечені на декількох рівнях узагальнення: загальнонаціональному, регіональному та місцевому. Останній зумовлює важливість даних перепису для об'єднаних територіальних громад, зокрема, сільських та селищних, в контексті процесів децентралізації в Україні. Розподіл населення за типом місцевості (сільські та міські населені пункти) є одним з головних демографічних вимірів, що враховується при проведенні переписів населення. Знання особливостей розміщення населення на території країни, його щільності, тенденцій природного та механічного руху, економічної активності, розподілу за етнічним походженням, сімейним станом, рівнем освіти, джерелами засобів існування тощо, необхідно державним інституціям для забезпечення стійкого та збалансованого розвитку як країни в цілому, так і окремих її регіонів та конкретних населених пунктів.

При цьому планування соціально-економічного розвитку міських та сільських територіальних громад потребує врахування специфічності умов проживання у великих та малих містах, в сільській місцевості. Відтак наявність достовірних статистичних даних про чисельність та характеристики населення, які забезпечують перепис населення, є необхідною передумовою для напрацювання аргументованих управлінських рішень.

Загальносвітова практика передбачає регулярне проведення переписів у форматі так званих раундів (один раз на десятиріччя). З кінця ХХ ст. набуває поширення проведення перепису населення не в традиційний спосіб – обходом тимчасовим переписним персоналом місць проживання громадян та їх опитуванням, а за даними адміністративних реєстрів.

Проблематика проведення переписів населення на основі реєстрів є широко досліджуваною зарубіжними вченими [1-8]. З огляду на те, що найбільший досвід на сьогодні накопичений північноєвропейськими країнами, значний масив публікацій присвячений практиці проведення реєстрових переписів саме в них.

Останнім часом активно долучились до вивчення можливостей використання даних адміністративних реєстрів і українські статистики та демографи [9-15]. Особливий інтерес до реєстрових переписів в Україні зумовлений існуючими в державі проблемами (зокрема, фінансового характеру), через які за роки незалежності було проведено лише один перепис населення – у 2001 р. У найбільш представницькому, з точки зору охоплення населення земної кулі (93 %) раунді переписів населення та житлового фонду 2010 р. Україна не брала участі [15, с. 43]. Запланований на 2011 р. другий Всеукраїнський перепис населення шість разів поспіль переносився на більш пізні періоди, проте так і не був проведений [16].

Наприкінці 2020 р. Кабінет Міністрів України розпорядженням № 1542-р [17] погодився з пропозицією Державної служби статистики України щодо проведення перепису населення у 2023 р. Згідно з цим розпорядженням, наказом Держстату від 5 січня 2022 р. № 2 [18] було затверджено Програму Всеукраїнського перепису населення 2023 р. з понад 50 питаннями, котрі відповідають вимогам українського законодавства та узгоджуються з базовими регламентами Європейського Союзу [19].

Однак з огляду на російську військову агресію, проведення перепису населення в Україні в найближчі роки неможливо. За оцінюванням експертів, його доцільно проводити орієнтовно через два роки після закінчення війни [20].

Враховуючи масштабні соціальні потрясіння, втрати та міграційну активність українців внаслідок воєнних дій, застосування методології переписів на основі адміністративних реєстрів для отримання даних про основні соціо-демографічні характеристики населення наразі є особливо актуальним.

У вітчизняній практиці вже є досвід використання даних адміністративних реєстрів з метою визначення чисельності населення: у 2019 р. зусиллями проектної групи, до складу якої увійшли, зокрема, представники Інституту демографії та соціальних досліджень імені М. В. Птухи НАН України, Кабінету Міністрів України та Державної служби статистики України, було виконано оцінювання чисельності наявного населення України станом на 01.12.2019 р. [21]. Дослідження було виконане

трьома методами, в кожному з яких використовувались дані певних адміністративних реєстрів, а саме: Державного реєстру фізичних осіб – платників податків, Єдиного державного реєстру отримувачів субсидій, Державного реєстру загальнообов'язкового державного соціального страхування, Державного реєстру актів цивільного стану громадян, Єдиного державного демографічного реєстру.

Однак, попри узгодженість результатів, отриманих за трьома використаними методами, методологія проведення дослідження, як і здатність подібних спроб замінити традиційний перепис населення, викликали багато сумнівів та нарікань з боку української професійної спільноти. Відтак, суперечливість між світовими тенденціями та українською практикою останніх десятиріч актуалізує необхідність дослідження *best practices* в царині проведення переписів населення в інноваційних формах.

Мета дослідження. Метою дослідження є вивчення перспектив удосконалення методології проведення переписів населення шляхом використання даних адміністративних реєстрів у контексті поліпшення інформаційного забезпечення розвитку сільських територій.

Матеріал і методи дослідження. Інформаційну основу дослідження склали напрацювання Статистичної комісії Організації Об'єднаних Націй, Європейської економічної комісії ООН, Конференції європейських статистиків ООН та Фонду ООН у галузі народонаселення. Досвід переходу статистичних служб світу від традиційного до реєстрового перепису населення досліджувався за публікаціями міжнародних статистичних організацій, вітчизняних та зарубіжних науковців та практиків.

Практика організації статистичних робіт щодо проведення переписів населення в Україні та підготовки до переходу на реєстровий перепис вивчалась за матеріалами Державної служби статистики, інших органів державної влади України та за відкритими джерелами з проблематики дослідження в мережі «Інтернет».

Дослідження виконано на основі системного підходу. Для досягнення мети дослідження застосовано методи аналізу, синтезу, порівняння, теоретичного узагальнення, а також абстрактно-логічний та історичний як загальнонаукові методи теоретичного дослідження

Результати дослідження та обговорення. Попри стійкі тенденції урбанізації останніх десятиріч внаслідок зростання чисельності населення Землі, розвитку технологій і зміни способу життя, важливість сільських територій для

забезпечення стійкого економічного розвитку людства залишається беззаперечною, оскільки саме завдяки сільським територіям забезпечується продовольча безпека; вони здійснюють значний внесок до економічного та соціального добробуту, сприяють підтриманню високого рівня розвитку окремих регіонів тощо.

Відтак, вивчення сільського населення з точки зору його чисельності та основних демографічних, етнічних, освітніх, економічних характеристик є одним з головних завдань статистичного обліку.

Як і щодо дослідження аналогічних характеристик громадян, які проживають у міських поселеннях, найбільш повно та якісно вирішується це завдання на основі проведення переписів населення. Держава має балансувати розвиток більш демографічно успішних та депресивних регіонів, підтримуючи позитивні тенденції в перших, та запобігаючи депопуляції - в других.

Статистичні дані про чисельність та характеристики сільського населення дозволяють відслідковувати тренди розвитку сільських територій та вчасно ідентифікувати виклики, що постають перед окремими сільськими громадами.

Нааявні повної та релевантної інформації необхідна органам державного та регіонального управління для оптимізації розподілу ресурсів, планування пріоритетних напрямків соціально-економічного та культурного розвитку громад, зокрема, програм розвитку освіти, культури, охорони здоров'я та соціального захисту.

Наприклад, дані про чисельність сільського населення використовуються при визначенні розміру інфраструктурної субвенції об'єднаної територіальної громади, і у випадку їх недостовірності відбувається недо- або перефінансування. Подібна ситуація виникає і при фінансуванні виборів у сільських громадах, особливо тих, що розташовані поблизу великих міст [22].

Загалом чисельність сільського населення України за період 1939 - 2022 рр. зменшилась з 26,9 млн. осіб до 12,5 млн. осіб, а його частка в усьому населенні країни за цей період скоротилась більш, ніж вдвічі – з 66,4 % в 1939 р. до 30,3 % в 2022 р. [23]. Середньорічний темп зменшення чисельності сільського населення за 1939 - 2022 рр. склав 0,9 %. При цьому впродовж 2000 - 2021 рр. частка сільського населення зменшилась на 2,2 відсоткових пункти (табл. 1).

Порівнюючи загальні коефіцієнти народжуваності в міській і сільській місцевості, слід

відзначити, що з 2015 р. вони демонструють тенденцію до зменшення, проте в 2000-2021 рр. народжуваність у сільських поселеннях була вищою, ніж в містах. Свідченням цього є також значення сумарного коефіцієнта народжуваності. Його максимальне значення для

сільської місцевості спостерігалось у 2017 р.: кожна сільська жінка в середньому впродовж репродуктивного періоду могла народити 1,522 дитини, тоді як для жительок міст найбільше значення цього коефіцієнта складало 1,388 у 2015 р.

Таблиця 1 – Характеристики населення України за типами місцевості в 2000-2021 рр.

	2000	2005	2010	2015	2017	2018	2019	2020	2021	Базисний темп зростання
Чисельність наявного сільського населення, млн. осіб	16,1	15,3	14,4	13,3	13,1	13,0	12,9	12,8	12,6	0,785
Частка наявного сільського населення, %	32,6	32,3	31,4	30,9	30,8	30,7	30,6	30,5	30,4	0,933
Загальний коефіцієнт народжуваності за типами місцевості, %:										
- міська	7,2	8,9	10,4	10,4	9,2	8,5	7,9	7,5	7,0	0,972
- сільська	9,2	9,4	11,9	11,3	9,9	9,2	8,5	8,5	7,9	0,859
Сумарний коефіцієнт народжуваності за типами місцевості:										
- міська	0,965	1,120	1,308	1,388	1,283	1,220	1,155	1,133	1,083	1,122
- сільська	1,510	1,460	1,770	1,71	1,522	1,427	1,341	1,355	1,288	0,853
Загальний коефіцієнт смертності за типами місцевості, %:										
- міська	13,8	14,8	13,7	13,2	13,0	13,4	13,4	14,8	17,8	1,290
- сільська	18,8	20,5	18,6	18,0	17,3	17,5	17,2	18,1	19,7	1,048
Загальний коефіцієнт природного приросту за типами місцевості, %:										
- міська	-6,6	-5,9	-3,3	-2,8	-3,8	-4,9	-5,5	-7,3	-10,8	1,636
- сільська	-9,6	-11,1	-6,7	-6,7	-7,4	-8,3	-8,7	-9,6	-11,8	1,229
Квінтільний коефіцієнт фондів за типами місцевості:										
- міська	...	...	3,7	3,3	3,3	3,5	3,6	3,6	3,5	0,946 ¹
- сільська	...	...	3,2	3,1	3,1	3,1	3,2	3,1	3,3	1,031 ¹
Частка населення, що за останні 12 місяців користувались послугами «Інтернету», за типами місцевості:										
- міська	...	...	28,9	58,8	67,7	70,1	77,4	81,0	83,7	2,896 ¹
- сільська	...	...	7,5	30,4	41,7	47,8	55,9	64,3	71,3	9,507 ¹
Житловий фонд за типами місцевості, млн. м ² загальної площі:										
- міська	643,2	669,9	693,0	592,5	599,4	605,5	621,3	624,9	...	0,972 ²
- сільська	371,8	376,5	386,5	381,3	385,4	387,8	390,1	389,9	...	1,049 ²
Середній житловий фонд за типами місцевості, м ² загальної площі:										
- міська	19,3	20,9	22,0	20,0	20,3	20,6	21,2	21,4	...	1,112 ²
- сільська	23,1	24,7	26,8	28,8	29,4	29,8	30,2	30,5	...	1,322 ²

Джерело: Складено авторами за даними Державної служби статистики України [23 - 25]:

¹ в якості базисного періоду використано 2010 рік;

² в якості звітного періоду використано 2020 рік.

Слід відзначити також відмінність у повікових моделях плідності жінок, котрі проживають у містах та в сільській місцевості: городянки схильні народжувати в старшому віці, порівняно з жительками сіл та селищ. У 2021 р. половина міських жінок дітородного віку народжували у віці 29,7 року, тоді як для сільських жінок медіанний вік народження дитини склав 27,1 року [26, с. 36].

Динаміка загальних коефіцієнтів смертності свідчить про підвищення їх рівнів, починаючи з 2018 р. При вищих рівнях загального коефіцієнта смертності в сільській місцевості швидше зростає рівень смертності в містах: у 2021 р. загальний коефіцієнт смертності серед міського населення був в 1,29 раза більшим, ніж у 2000 р. При цьому для сільського населення це перевищення склало тільки 1,048 раза.

Переважаючі процеси смертності над народжуваністю формує від'ємні значення загального коефіцієнта природного приросту населення, що свідчить про звужене відтворення населення України і спричиняє депопуляцію.

Квінтільний коефіцієнт фондів як індикатор майнового розшарування є дещо вищим у містах. Його значення вказують на те, що і в міських, і в сільських поселеннях мінімальні доходи найбільш забезпечених 20 % населення більш, ніж втричі перевищують максимальні доходи 20 % найменш забезпечених громадян. Слід відзначити доволі стійкий рівень цього показника: в містах за період 2010-2021 рр. він коливався у межах 3,3 – 3,7; у сільській місцевості діапазон його значень був ще вужчим і склав 3,1 – 3,3.

Як позитив, слід відзначити випереджаюче зростання рівня проникнення «Інтернету» в сільських поселеннях: якщо в 2010 р. тільки 7,5 % сільського населення вказували, що користувались послугами «Інтернету» впродовж останніх 12 місяців, то в 2021 р. таких громадян було майже в 10 разів більше, - 71,3 %. У містах частка користувачів «Інтернету» за цей період зросла менш, ніж втричі. Це свідчить про вирівнювання можливостей доступу містян та сільських жителів до сучасних комунікаційних технологій. Більш вигідним є також становище жителів сільських територій щодо забезпеченості житлом.

Дані, наведені в табл. 1, отримано здебільшого в результаті поточного обліку населення. Хоча ці дані і дозволяють скласти уявлення про розвиток міських і сільських територій з точки зору демографічних та соціально-економічних характеристик населення, проте більш надійними та інформативними є дані переписів.

З огляду на складнощі з їх проведенням в Україні внаслідок комплексу проблем, існує нагальна потреба пошуку альтернативних можливостей статистичного обліку населення, котрі за своєю інформативною цінністю не поступалися б традиційним переписам.

Вирішення цього завдання може бути забезпечене завдяки використанню інформації, що міститься в адміністративних реєстрах. Наразі в світі накопичено достатній досвід проведення реєстрових переписів та розроблено відповідну методологію збору даних про населення. Статистичні органи країн північної Європи є найбільш досвідченими у виконанні подібних статистичних спостережень. Практика статистичних робіт на основі реєстрів у цих країнах спочатку стосувалась соціальної статистики, а пізніше охопила і статистику господарюючих суб'єктів. Так, центральний реєстр населення в Норвегії було створено ще в 1964 р., а вперше використано в даних перепису у 1970 р.; у Швеції, відповідно, в 1967 р. та 1975 р.; у Данії – в 1968 р. та 1981 р.; у Фінляндії – в 1969 р. та 1970 р. [27, с. 5].

У 1981 р. Данією вперше було проведено перепис населення, базуючись виключно на даних адміністративних реєстрів [27, с. 6], чому передувала тривала підготовча робота. Попри запровадження у 1968 р. центрального реєстру населення та персонального ідентифікаційного номеру (PIN), котрий слугував унікальним ідентифікатором особи, реєстрових даних було недостатньо для виконання усієї програми перепису населення. Дані про стать особи, її вік, місце народження, адресу, громадянство та сімейний стан були доступними, проте бракувало інформації щодо житлових умов, зайнятості та освіти [4, с. 41-42]. З огляду на це, черговий перепис населення (з 1901 р. вони відбувались в Данії один раз на п'ять років) у 1970 р. було вирішено провести в традиційній формі. Програма перепису 1976 р. також ще була неповною: хоча завдяки запровадженню податкового реєстру (1970 р.) та бізнес-реєстру (1975 р.) дані щодо зайнятості (отримані на рівні підприємства) вже були доступними, необхідних адміністративних даних щодо освіти та житлових умов особи на той час ще не існувало. Проте після перепису 1976 р. та запровадження в 1977 р. житлового реєстру зникли сумніви щодо можливості проведення переписів населення виключно за даними адміністративних реєстрів, що і було реалізовано в Данії у 1981 р. [4, с. 42].

Другою країною, котра почала використовувати виключно реєстрові дані зі статистич-

ними цілями щодо переписів, стала Фінляндія в 1990 р. [27, с. 6]. Найважливішу роль в цьому відіграли центральний реєстр населення, реєстр будівель та житлових приміщень, реєстр підприємств та установ, підсилені даними пенсійного та податкового обліку, реєстрів безробітних та студентів [5, с. 3].

Серед піонерів реєстрових переписів населення були також Норвегія та Швеція. Проте, якщо в Данії та Фінляндії населення загалом позитивно сприйняло ідею використання адміністративних відомостей для проведення переписів населення [28, с. 7-8], то в Швеції та Норвегії в 1970-х роках розгорнулись суспільні дискусії з цього питання [27, с. 8].

Питання надання державним інституціям доступу до персональних даних громадян в останні десятиріччя стало більш чутливим, ніж раніше [29, с. 5]. Так, у Західній Німеччині внаслідок дебатів щодо сумісності збору персональних даних в рамках перепису та права на недоторканність приватного життя відбувся бойкот перепису 1983 р., в результаті чого він був перенесений на 1987 р. [6, с. 176], а перепис раунду 2000 р. в країні (єдиний в Європейському Союзі) взагалі не проводився. Черговий перепис відбувся вже у 2011 р., після об'єднання Східної та Західної Німеччини. Під час його проведення більшість даних було отримано з реєстрів паспортних столів та Федерального відомства зайнятості.

Отже, наразі в світі використовується три види перепису населення: традиційний, комбінований та перепис, заснований на реєстрах (рис. 1).

Традиційний перепис є найбільш інформативним, ретельно розробленим, складним та витратним спостереженням з-поміж усіх, які виконуються національними статистичними службами. Еволюція статистичних підходів до методів збору даних про населення втілюється у поступовій заміні традиційного перепису переписом, що базується на даних адміністративних реєстрів. Комбінований вид перепису населення є проміжним варіантом, котрий може використовуватись на етапі переходу від традиційного до реєстрового перепису. За досвідом країн-піонерів, використання реєстрових переписів, розбудова системи адміністративних реєстрів, придатних для використання з цілями перепису населення, потребувала 15 - 20 років.

Реєстр є систематичним збором даних на рівні одиниць (осіб, житлових приміщень, підприємств і т. ін.), організований в такий спосіб, щоб забезпечити можливість його оновлення. Під оновленням реєстру розуміється обробка інформації, котра може бути розпізнана, з метою створення, внесення нових даних, виправлення чи розширення реєстру, тобто відстеження будь-яких змін у даних, котрі описують досліджувані одиниці та їх властивості [27, с. 15].

Адміністративні дані, що містяться в таких реєстрах, зазвичай збираються державними відомствами чи іншими організаціями для здійснення різноманітних реєстраційних та облікових процедур, при наданні певних адміністративних послуг. В Україні адміністративні реєстри ведуться Державною податковою службою, Пенсійним фондом, Міністерствами закордонних справ, юстиції тощо.

Традиційний перепис	Комбінований перепис	Реєстровий перепис
<p>Перепис, заснований на прямому підрахунку чисельності населення та зборі даних про його характеристики шляхом заповнення переписних листів самостійно респондентами або під час їх опитування в паперовій формі або в електронному вигляді.</p>	<p>Перепис, за якого частина інформації отримується з адміністративних джерел, що ведуться в нестатистичних цілях; відсутня в них інформація отримується безпосередньо від осіб та домогосподарств шляхом повної чи часткової реєстрації переписним персоналом або з інших вибіркового обстежень.</p>	<p>перепис, за якого джерелом даних про чисельність та характеристики населення є інформація з адміністративних джерел, призначених для нестатистичних цілей. Жодна інформація не отримується напряму від осіб та домогосподарств.</p>

Рис. 1. Види та інформаційні джерела переписів населення.

Джерело: складено авторами за [30, с. 85-88]

Згідно з міжнародними стандартами, основною вимогою для того, щоб перепис вважався виконаним на основі реєстрів, є наявність в країні реєстру населення та реєстру житлового фонду [27, с. 43].

І традиційний, і реєстровий види перепису мають переваги та недоліки (табл. 2). Одним з найбільш вагомим аргументів на користь заміни традиційних переписів реєстровими є той факт, що використання адміністративних даних для цілей перепису населення дозволяє забезпечити суттєву економію коштів.

Як свідчить досвід країн Європейської Економічної Комісії ООН (включаючи Європу, Центральну Азію та Північну Америку), проведення переписів раунду 2010 року, витрати в розрахунку на душу населення для переписів на основі реєстрів (табл. 3) варіювали від 0,03 дол. США (Словенія) до 1,64 дол. США (Австрія). Зауважимо, що для традиційного

перепису мінімальна і максимальна вартість становила, відповідно, 1,03 та 40,17 дол. США.

Базуючись на медіанних витратах як менш чутливих до впливу крайніх значень, слід зробити висновок, що вартість реєстрового перепису в розрахунку на душу населення в раунді 2010 р. складала 4,1 % від вартості традиційного перепису. Для комбінованого перепису це співвідношення складало 67,5 %. Проте, слід зауважити, що швидко здійснити перехід від традиційного перепису до реєстрового нереально, оскільки має бути виконана ґрунтовна підготовча робота, вартість якої, за оцінками експертів, буде близькою до вартості одного традиційного перепису населення. При цьому процес переходу від традиційного до реєстрового перепису є більш простим у невеликих країнах; натомість складніше його запровадити в країнах з більшою чисельністю населення.

Таблиця 2 – Переваги та недоліки традиційного та реєстрового перепису населення.

Переваги	Недоліки
Традиційний перепис	
<ul style="list-style-type: none"> - забезпечує детальний “зріз” населення країни на визначений момент часу; - проводиться за ретельно розробленою та добре апробованою методологією; - висока якість результатів за умови належної підготовки переписного персоналу; - може використовуватись в країнах з низьким рівнем розвитку інформаційних технологій. 	<ul style="list-style-type: none"> - дороговартісний захід; - потреба у великій кількості персоналу; - потребує високого рівня поінформованості та співробітництва з боку громадськості; - складність збору даних стосовно окремих категорій населення; - потреба вибору часу мінімальної міграційної активності населення; - застарівання даних.
Перепис на основі реєстрів	
<ul style="list-style-type: none"> - відсутні додаткові значні витрати, оскільки потрібні дані вже наявні; - дані в реєстрах можуть оперативно виправлятися; - точність даних може підвищуватись завдяки об’єднанню інформації з різних реєстрів; - можливість проводити переписи більш часто. 	<ul style="list-style-type: none"> - відсутність контролю над змістом даних з боку статистичних служб, оскільки дані збираються іншими організаціями для власних, а не для статистичних цілей; - необхідність систематичного моніторингу якості даних; - потреба актуалізації даних реєстрів; - складність збору даних стосовно окремих категорій населення.

Джерело: [14, с. 85]

Таблиця 3 – Показники витрат на проведення перепису населення в країнах СЕК ООН, залежно від виду перепису в раунді 2010 р., доларів США.

Витрати	Усі країни	Вид перепису		
		Традиційний	Комбінований	Реєстровий
Мінімальні	0,03	1,03	0,19	0,03
Медіанні	4,32	5,84	3,94	0,24
Максимальні	47,09	40,17	47,09	1,64

Джерело: складено авторами за [31, с. 64-65].

Емпіричний досвід проведення переписів дозволив визначити їх основні характеристики (принципи проведення). Міжнародна конференція статистиків в Брюсселі (1853 р.) основними характеристиками переписів населення та житлового фонду назвала наступні: індивідуальний облік (*individual enumeration*), одночасність (*simultaneity*), універсальність (*universality*), отримання даних з малих районів (*small area data*), та періодичність (*defined periodicity*) [32, с. 6]. У 2015 р. ці характеристики були уточнені Конференцією європейських статистиків. Їх застосування забезпечує порівнянність даних переписів в різних країнах щодо використовуваної методології та якості отриманих даних.

Розглянемо ці характеристики детальніше.

1. Індивідуальний облік – під час перепису інформація щодо кожної особи збирається таким чином, щоб її характеристики могли реєструватися окремо (надалі це дозволяє здійснювати перехресну класифікацію різноманітних ознак).

У рамках традиційного перепису дотримання цього принципу означає, що для кожної окремої особи передбачено окремий переписний лист, відомості в якому фіксуються тимчасовим переписним персоналом зі слів респондента (окрім дітей, інформація про яких надається дорослими) на підставі його самовизначення (не потрібно надавати жодних документів, які підтверджували б надану інформацію). Отримана таким чином від громадян інформація має бути закодована і надалі використовуватись виключно в зведеному знеособленому вигляді, що забезпечує конфіденційність персональних даних.

Для реєстрового перепису важливим є наявність унікального ідентифікатора особи (це може бути індивідуальний податковий номер чи подібний ідентифікатор), який є однаковим в усіх використовуваних реєстрах. За відсутності однієї ідентифікуючої змінної можна використати набір змінних (ім'я, дата народження, адреса тощо), що дозволяє однозначно ідентифікувати особу. На основі такого набору змінних для статистичних цілей доцільно створити новий унікальний ідентифікатор та алгоритм його визначення.

2. Одночасність – дані збираються за станом на визначену дату (критичний момент). Для традиційного перепису така дата обирається з урахуванням особливостей економічних процесів (не повинна припадати на святкові та вихідні дні, на період масових відпусток) та міграційної активності населення країни (має бути найнижчою в межах року). Хоча на

практиці дані збираються впродовж декількох тижнів, всі вони фіксуються щодо критичного моменту перепису.

Ця ж вимога має дотримуватись і для реєстрового перепису. Якщо використовувані реєстри є постійно поновлюваними, для них усіх слід зафіксувати єдиний час перепису. Можливий випадок, коли реєстри оновлюються в певну визначену дату, наприклад, станом на початок року. Тоді саме цю дату доцільно визначити критичним моментом перепису.

3. Універсальність (в рамках чітко визначеної території країни) – по усьому населенню, що підлягає перепису, за спільними правилами має бути зібраний один і той же набір даних. Якщо використовуються переписні листи з різними мовами, то важливо пересвідчитись, що вони містять один і той же набір питань програми перепису, формулювання яких забезпечує однозначність розуміння питань респондентами.

4. Дані з малих районів – це збірне поняття використовується як щодо малих географічних районів, так і щодо малих підгруп населення. Отримання такого роду даних є надзвичайно важливим, оскільки для певних географічних районів чи підгруп населення, як правило, не існує іншого, ніж перепис, спільного джерела порівнюваних даних. Ця вимога є особливо актуальною в умовах реформи децентралізації в Україні, позаяк новостворені об'єднані територіальні громади наразі не мають надійної інформації щодо демографічних, соціальних та економічних характеристик свого населення.

5. Періодичність – для підтримання актуальності відомостей про населення переписи доцільно проводити через визначені часові проміжки. З огляду на значні фінансові та трудові витрати, історично сформувалось консенсусне розуміння десятирічного (рідше п'ятирічного) періоду як оптимального. При цьому переписи на основі адміністративних реєстрів, з огляду на постійну наявність реєстрових даних, можуть здійснюватись з будь-якою періодичністю.

Запровадження використання адміністративних джерел для переписних цілей вимагає уваги до таких головних аспектів:

– *законодавчий* – мають бути законодавчо закріплені засади використання даних реєстрів, права та обов'язки власників реєстрів та статистичної служби як користувача цих даних;

– *методологічний* – слід забезпечити необхідну якість адміністративних даних з позиції їх придатності для статистичних цілей;

– *технічний* – необхідно створити та підтримувати відповідну інфраструктуру для

обміну даними між відомствами, щоб забезпечити автоматизований та вільно повторюваний процес обміну даними.

Налагодження електронної взаємодії державних реєстрів для розбудови екосистеми проведення реєстрових переписів населення передбачено Указом Президента України «Про деякі заходи щодо поліпшення доступу фізичних та юридичних осіб до електронних послуг» [33]. Документ визначає необхідність проведення аудиту функціонування національних електронних інформаційних ресурсів, за результатами якого має бути вжито низку заходів, спрямованих зокрема на:

- уніфікацію нормативних засад функціонування національних електронних інформаційних ресурсів,
- використання єдиного унікального ідентифікатора фізичної особи,
- активізацію наповнення Єдиного державного демографічного реєстру,
- забезпечення належної взаємодії національних електронних інформаційних ресурсів,
- створення єдиного реєстру адрес вулиць та інших поіменованих об'єктів,
- з'ясування можливості запровадження електронного перепису населення, для чого слід встановити тотожність між наборами ідентифікаційних даних фізичних осіб, які оброблюються у Єдиному державному демографічному реєстрі, Державному реєстрі актів цивільного стану громадян, Державному реєстрі фізичних осіб – платників податків, Державному реєстрі загальнообов'язкового державного соціального страхування, Єдиній державній електронній базі з питань освіти, електронній системі охорони здоров'я та у Державному реєстрі виборців.

У рамках підготовки до переходу від традиційного до реєстрового перепису населення Державною службою статистики України та Фондом ООН у галузі народонаселення було проведено онлайн форум «Перепис на основі реєстрів в Україні: виклики, можливості, дорога попереду». У результаті 9 грудня 2020 р. міністром Кабінету Міністрів України, головою Державної служби статистики та представником Фонду ООН у галузі народонаселення було підписано спільну заяву про створення робочої групи з метою підготовки комплексного проєктного документу для проведення перепису населення раунду 2030 р. за реєстрами [34]. Відтак роботу з проведення Всеукраїнського перепису населення раунду 2023 р. із застосуванням реєстрового чи комбінованого методу розпочато.

Частина необхідних заходів було виконано ще в рамках підготовки до проведення перепису

населення України в 2023 р. Зокрема, у 2019 р. в частині Оболонського району м. Києва та Пісківській об'єднаній територіальній громаді Бородянського району Київської області було проведено Пробний перепис населення з використанням інноваційних технологій збирання даних: окрім традиційного складання переписної документації переписувачами, також використовувались два варіанти «самоперепису» – заповнення громадянами переписних анкет на планшеті в переписному відділі чи інструкторській дільниці або ж на спеціально створеному порталі в мережі «Інтернет» з використанням електронного цифрового підпису.

Завданнями Пробного перепису населення були апробація програми перепису, переписного інструментарію та застосування інноваційних технологій; визначення оптимальних дат, тривалості проведення перепису, концепції технології оброблення отриманих даних та механізмів взаємодії органів державної статистики, місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування.

Крім того, за станом на 2022 р., здійснено низку підготовчих заходів [19]:

- підготовлено та розгорнуто програмно-апаратні комплекси автоматизованої системи складання квартальних списків та переписного районування Всеукраїнського перепису населення;
- оновлено цифрові картографічні матеріали для потреб перепису з огляду на зміни адміністративно-територіального устрою країни;
- створено Міжвідомчу комісію з питань сприяння проведенню Всеукраїнського перепису населення;
- затверджено Програму Всеукраїнського перепису населення;
- прийнято Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо державної статистичної діяльності», який вносить зміни до Закону України «Про Всеукраїнський перепис населення», зокрема, щодо безоплатного використання Держстатом у статистичних цілях інформації з відповідних реєстрів;
- розроблено Дорожню карту переходу України до перепису населення на основі реєстрів, котрою визначено потреби для такого переходу та окреслено першочергові заходи, що уможливають заміну традиційного перепису на реєстровий.

Також у 2021 р. прийнято Закон України «Про публічні електронні реєстри», яким, зокрема, визначаються правові, організаційні і фінансові засади формування статистичних матеріалів з використанням реєстрових даних.

Оскільки проведення реєстрового перепису населення потребує об'єднання інформації з декількох реєстрів, важливим є вирішення питання забезпечення обміну адміністративними даними між їх розпорядниками та органами державної статистики. Таке технологічне рішення в Україні вже реалізовано – у травні 2019 р. розпочала роботу система електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів «Трембіта» [35]. Система є сучасним організаційно-технічним рішенням, що уможливорює безпечну інтернет-взаємодію між інформаційними системами органів державної влади та місцевого самоврядування. При її створенні використано технології і досвід функціонування естонської платформи обміну даними X-ROAD – одного з ключових елементів системи електронного урядування в цій країні, відомій високим рівнем розвитку цифрового суспільства. Завдяки швидкості та безпечності обміну даними між адміністративними реєстрами, «Трембіта» забезпечує технологічні передумови для заміни в майбутньому традиційного перепису населення на перепис, заснований на даних адміністративних реєстрів.

Висновки. Перепис населення надає користувачам надзвичайно важливу інформацію щодо чисельності населення та його складу за різноманітними соціо-демографічними ознаками. Отримання таких даних є необхідною передумовою для напрацювання та реалізації обґрунтованих управлінських рішень щодо розвитку сільських територіальних громад.

Однак традиційний спосіб проведення перепису спричиняє відчутне навантаження на державні фінанси, що, як свідчить досвід України, може бути одним з чинників його відтермінування. Розв'язати цю проблему можна завдяки використанню інноваційних методів збору даних про населення, арсенал яких розширюється з розвитком інформаційних технологій.

Відтак завданням вітчизняної статистики є перехід до новітніх форм перепису, перш за все, з використанням адміністративних реєстрів. Для цього в нагоді стане досвід європейських країн, котрі відпрацювали і удосконалюють методики використання адміністративних даних для статистичних цілей обліку населення. Це дозволить не лише здешевити отримання необхідної інформації, але й розширити перелік даних для подальшого аналізу.

Воєнна агресія російської федерації, що триває, унеможливорює проведення перепису населення України в коротко- та середньостроковій перспективі. Попри це, розпочата робота щодо використання інноваційних підходів об-

ліку населення та його основних характеристик наразі має продовжуватись, принаймні в площині удосконалення методології та формування організаційних передумов для забезпечення проведення Всеукраїнського перепису населення раунду 2030 року з використанням адміністративних реєстрів.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Nordholt E. S. The usability of administrative data for register-based censuses. *Statistical Journal of the IAOS*. 2018. Vol. 34. № 4. P. 1–12. DOI: 10.3233/SJI-180425.
2. Baffour B., King T., Valente P. The Modern Census: Evolution, Examples and Evaluation. *International Statistical Review*. 2013. Vol. 81. № 3. P. 407–425. DOI: 10.1111/insr.12036.
3. Al-Lawati A. H., Barbosa L. S. Towards a register-based census in Oman. 13th International Conference on Theory and Practice of Electronic Governance. 2020. 23-25 September 2020, Athens, Greece. DOI: 10.1145/3428502.3428631. URL: <http://collections.unu.edu/eserv/UNU:7868/p823-Al-Lawati.pdf>.
4. Lange A. The population and housing census in a register based statistical system. *Statistical Journal of the IAOS*. 2014. Vol. 30 № 1. P. 41–45. DOI: 10.3233/SJI-140798.
5. Ruotsalainen K. Use of administrative data in population censuses in Finland. TACIS Seminar, Paris, 4-6 October 2004. URL: <https://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.535.4441&rep=rep1&type=pdf>.
6. Scholz R., Kreyenfeld M. The Register-based Census in Germany: Historical Context and Relevance for Population Research. *Comparative Population Studies*. 2016. Vol. 41. № 2. P. 175–204. DOI: 10.12765/CPoS-2016-08en.
7. Dygazewicz J. Transition from traditional census to combined and registers based census. *Statistical Journal of the IAOS*. 2020. Vol. 36. № 1. P. 165–175 DOI: 10.3233/SJI-190566 URL: <https://content.iospress.com/download/statistical-journal-of-the-iaos/sji190566?id=statistical-journal-of-the-iaos%2Fsj190566>.
8. Beltadze D. Developing methodology for the register-based census in Estonia. *Statistical Journal of the IAOS*. 2020. Vol. 36. № 1. P. 159–164. DOI: 10.3233/SJI-190585 URL: <https://content.iospress.com/download/statistical-journal-of-the-iaos/sji190585?id=statistical-journal-of-the-iaos%2Fsj190585>.
9. Саріогло В. Г. Прикладні аспекти використання великих даних для розв'язання окремих проблем статистики. Нові джерела та методи поширення даних у статистиці: матеріали XVII Міжнар. наук.-практ. конф. з нагоди Дня працівників статистики, 06 грудня 2019 р. Київ: Інформаційно-аналітичне агентство, 2019. С. 67-69.
10. Пугачова М. В., Гладун О. М., Виноградова М. В. Використання систем електронних реєстрів при проведенні переписів населення. *Статистика України*. 2020. № 4. С. 32–44. DOI: 10.31767/su.4(91)2020.04.04.

11. Електронні реєстри: європейський досвід створення та використання: кол. моногр. / за ред. О. М. Гладуна. Київ: НАН України, Ін-т демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи, 2021. 271 с.

12. Момотюк Л. Є. Міжнародний досвід проведення переписів населення з використанням електронних адміністративних реєстрів та великих даних. Нові джерела та методи поширення даних у статистиці: матеріали XVII Міжнар. наук.-практ. конф. з нагоди Дня працівників статистики, 06 грудня 2019 р. Київ: Інформаційно-аналітичне агентство, 2019. С. 34-36.

13. Вишнеvsька О. А. Зарубіжний досвід створення статистичної системи на основі електронних реєстрів для потреб соціальної політики. Публічне управління: теорія та практика. 2013. Вип. 4. С. 93-97. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pubupr_2013_4_17.

14. Задорожна Р. П. Перспективи використання даних адміністративних реєстрів для проведення переписів населення в Україні. Нові джерела та методи поширення даних у статистиці: матеріали XVIII Міжнар. наук.-практ. конф. з нагоди Дня працівників статистики, 04 грудня 2020 р. Київ: Інформаційно-аналітичне агентство, 2020. С. 84-87. URL: <http://194.44.12.92:8080/jspui/handle/123456789/5339>.

15. Сатир Л. М., Задорожна Р. П. Аналітичний потенціал адміністративних реєстрів як джерела даних для проведення переписів населення. Аграрна освіта та наука: досягнення, роль, фактори росту. Стратегічні пріоритети розвитку економіки, фінансів, обліку, підприємництва та торгівлі, публічного управління в Україні та світі: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 21 жовтня 2021 р. Біла Церква: БНАУ, 2021. С. 43-44. URL: https://science.btsau.edu.ua/sites/default/files/tezy_econ_21.10.21.pdf.

16. Магяш Т. Запланований на 2023 рік перепис населення проведуть після війни, - демограф. URL: https://lb.ua/society/2022/12/26/540380_zaplanovaniy_2023_rik_perepis.html.

17. Про проведення у 2023 році Всеукраїнського перепису населення: розпорядження Кабінету Міністрів України від 9 грудня 2020 р. № 1542-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1542-2020-%D1%80#Text>.

18. Про затвердження Програми Всеукраїнського перепису населення 2023 року: Наказ Державної служби статистики України від 5 січня 2022 р. № 2. URL: http://www.ukrcensus.gov.ua/ukr/laws/2022/sss_u_002.pdf.

19. Державна служба статистики України. Організація та методологія проведення вибіркового обстеження населення (домогосподарств) та перепису населення в Україні: поточний стан та напрями розвитку / PAPI to CAPI Workshop, 2022. URL: <https://statswiki.unece.org/display/SCB/PAPI+to+CAPI+Workshop?preview=/363757686/363757707/SSSU%20%20presentation.pptx>.

20. Радіо Свобода. Демограф розповіла, коли в Україні зможуть провести запланований на 2023 рік перепис населення. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-ukrayina-perepys-naseleennia/32193566.html>.

21. Державна служба статистики України. Оцінка чисельності наявного населення України станом на 1 грудня 2019 року. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/Noviny/new2020/zmist/novini/OnU_01_12_2019.pdf

22. Фурсенко І. Селяни нераховані: що дасть ОТГ повноцінний перепис населення? URL: <https://agravery.com/uk/posts/author/show?slug=selani-nerahovani-so-dast-otg-povnocinnij-perepis-naseleennia>

23. Статистичний щорічник України за 2021 рік. Державна служба статистики України. 2022. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua>

24. Статистичний щорічник України за 2010 рік. Державна служба статистики України. 2011. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua>

25. Статистичний щорічник України за 2015 рік. Державна служба статистики України. 2016. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua>

26. Пальян З., Виноградова Д., Виноградова М. Демографічна ситуація в Україні: другий демографічний перехід та невизначеність. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. 2022. С. 32-40. DOI: <https://doi.org/10.17721/1728-2667.2022/220-3/4>

27. United Nations Economic Commission for Europe. Register-based statistics in the Nordic countries. Review of best practices with focus on population and social statistics. Geneva, United Nations, 2007. URL: http://www.unece.org/fileadmin/DAM/stats/publications/Register_based_statistics_in_Nordic_countries.pdf.

28. Use of Registers and Administrative Data Sources for Statistical Purposes – Best practices in Statistics Finland / Statistics Finland. Helsinki. 2004. 65 p. URL: http://www.stat.fi/tup/julkaisut/kasikirjoja_45_en.pdf.

29. A census is a census is a census? / Conference of European Statisticians. Paris : United Nations, Economic and Social Council, 6-8 June 2012. URL: https://unece.org/fileadmin/DAM/stats/documents/ece/ces/2012/25_-_A_census_is_a_census_is_a_census.pdf.

30. Guidelines on the use of registers and administrative data for population and housing censuses / United Nations Economic Commission for Europe. Geneva : United Nations, 2018. 88 p. URL: <https://unece.org/fileadmin/DAM/stats/publications/2018/ECECESSTAT20184.pdf>.

31. Measuring population and housing. Practices of UNECE countries in 2010 round of censuses / United Nations Economic Commission for Europe. Geneva : United Nations, 2014. 220 p. URL: https://www.unece.org/fileadmin/DAM/stats/publications/2013/Measuring_population_and_housing_2010.pdf

32. United Nations. Economic Commission for Europe. 2017. Draft UNECE Guidelines on the use of registers and administrative data for population and housing censuses. Conference of European Statisticians. Geneva. URL: https://unece.org/fileadmin/DAM/stats/documents/ece/ces/ge.41/2017/Meeting-Geneva-Oct/GE_41_2017_20_ENG.pdf.

33. Про деякі заходи щодо поліпшення доступу фізичних та юридичних осіб до електронних послуг : Указ Президента України від 29 липня 2019 р. № 558/2019 / Президент України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/558/2019#Text>.

34. Україна готується до переходу від традиційного перепису населення до сучасного перепису за реєстрами / Урядовий портал, 09.12.2020 р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/ukrayinagotuyetsya-do-perehodu-vid-tradicijnogo-perepisu-naselennya-do-suchasnogo-perepisu-za-reyestrami-oleg-nemchinov>.

35. Трємбіта. Система електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів. URL: <https://trembita.gov.ua/ua>.

REFERENCES

1. Nordholt, E.S. (2018). The usability of administrative data for register-based censuses. *Statistical Journal of the IAOS*, vol. 34, no. 4, pp. 1–12. DOI: 10.3233/SJI-180425 (Accessed 08 April 2023).

2. Baffour, B., King, T., Valente, P. (2013). The Modern Census: Evolution, Examples and Evaluation. *International Statistical Review*, vol. 81, no. 3, pp. 407–425. DOI: 10.1111/insr.12036 (Accessed 11 April 2023).

3. Al-Lawati, A. H., Barbosa, L. S. (2020). Towards a register-based census in Oman. *Proceedings of the 13th International Conference on Theory and Practice of Electronic Governance* (Greece, Athens, 23-25 September 2020). DOI: 10.1145/3428502.3428631. Available at: <http://collections.unu.edu/eserv/UNU:7868/r823-Al-Lawati.pdf> (Accessed 05 April 2023).

4. Lange, A. (2014). The population and housing census in a register based statistical system. *Statistical Journal of the IAOS*, vol. 30, no. 1, pp. 41–45. DOI: 10.3233/SJI-140798 (Accessed 12 April 2023).

5. Ruotsalainen, K. (2004). Use of administrative data in population censuses in Finland. *TACIS Seminar* (Paris, 4-6 October 2004). Available at: <https://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.535.4441&rep=rep1&type=pdf> (Accessed 15 April 2023).

6. Scholz, R., Kreyenfeld, M. (2016). The Register-based Census in Germany: Historical Context and Relevance for Population Research. *Comparative Population Studies*, vol. 41, no. 2, pp. 175–204. DOI: 10.12765/CPoS-2016-08en (Accessed 20 April 2023).

7. Dygaszewicz, J. (2020). Transition from traditional census to combined and registers based census. *Statistical Journal of the IAOS*, vol. 36, no. 1, pp. 165–175. DOI: 10.3233/SJI-190566 Available at: <https://content.iospress.com/download/statistical-journal-of-the-iaos/sji190566?id=statistical-journal-of-the-iaos%2Fs-jj190566> (Accessed 04 April 2023).

8. Beltadze, D. (2020). Developing methodology for the register-based census in Estonia. *Statistical Journal of the IAOS*, vol. 36, no. 1, pp. 159–164. DOI: 10.3233/SJI-190585 Available at: <https://content.iospress.com/download/statistical-journal-of-the-iaos/sji190585?id=statistical-journal-of-the-iaos%2Fs-jj190585> (Accessed 19 April 2023).

9. Sarioglo, V. H. (2019). Prykladni aspekty vykorystannja velykykh danykh dlja rozv'jazannja okremykh problem statystyky [Applied aspects of using big data to solve certain statistical problems]. *Proceedings of the XVII Mizhnarodna naukovo-praktychna konferencija z naghody Dnja pracivnykiv statystyky* (Ukraine, Kyiv, 06 December 2019), Kyiv: Informacijno-analitychne aghentstvo, pp. 67-69.

10. Puhachova, M. V., Gladun, O. M., Vynohradova, M. V. (2020). Vykorystannia system elektronnykh reistriv pry provedenni perepysiv naseleennia [Using Electronic Register Systems in Population Censuses]. *Statistics of Ukraine*, no. 4, pp. 32–44. DOI: 10.31767/su.4(91)2020.04.04.

11. Ghladun, O. M. (ed.) (2021). Elektronni rejstry: jevropejskij dosvid stvorenja ta vykorystannja [Electronic registers: European experience of creation and use]. Kyiv: NAS of Ukraine, Institute of Demography and Social Research named after M.V. Ptukhy.

12. Momotyuk, L. Ye. (2020). Mizhnarodnyj dosvid provedennja perepysiv naseleennja z vykorystannjam elektronnykh adinistratyvnykh rejstriv ta velykykh danykh [International experience in conducting population censuses using electronic administrative registers and Big Data]. *Proceedings of the XVIII Mizhnarodna naukovo-praktychna konferencija z naghody Dnja pracivnykiv statystyky* (Ukraine, Kyiv, 04 December 2020), Kyiv: Informacijno-analitychne aghentstvo, pp. 34-36.

13. Vyshnevskaja, O. A. (2013). Zarubizhnyj dosvid stvorenja statystychnoji systemy na osnovi elektronnykh rejstriv dlja potreb social'noji polityky [Foreign experience of creating a statistical system based on electronic registers for the needs of social policy]. *Public administration: theory and practice*, no. 4, pp. 93-97. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pub-pr_2013_4_17 (Accessed 15 April 2023).

14. Zadorozhna, R. (2020). Perspektivy vykorystannja danykh administratyvnykh rejstriv dlja provedennja perepysiv naseleennja v Ukrajinu [Prospects for the administrative registers' data usage for conducting population censuses in Ukraine]. *Proceedings of the XVIII Mizhnarodna naukovo-praktychna konferencija z naghody Dnja pracivnykiv statystyky* (Ukraine, Kyiv, 04 December 2020), Kyiv: Informacijno-analitychne aghentstvo, pp. 84-87. Available at: <http://194.44.12.92:8080/jspui/handle/123456789/5339> (Accessed 11 April 2023).

15. Satyr, L., Zadorozhna, R. (2021). Analitychnyj potencial administratyvnykh rejstriv jak dzhherela danykh dlja provedennja perepysiv naseleennja [Analytical potential of administrative registers as a data source for population censuses]. *Proceedings of the Agharna osvita ta nauka: dosjaghennja, rolj, faktory rostu. Strategichni priorytety rozvytku ekonomiky, finansiv, obliku, pidpryjemnyctva ta torghivli, publichnogho upravlinnja v Ukrajinu ta sviti: Mizhnarodna naukovo-praktychna konferencija* (Ukraine, Bila Tserkva, 21 October 2021), Bila Tserkva: BNAU, pp. 43-44. Available at: https://science.btsau.edu.ua/sites/default/files/tezy/tezy_econ_21.10.21.pdf (Accessed 28 April 2023).

16. Matjash, T. (2022). Zaplanovanyj na 2023 rik perepys naselennja provedut' pislja vijny, - demograf [The population census planned for 2023 will be conducted after the war, - demographer]. Available at: https://lb.ua/society/2022/12/26/540380_zaplanovanyj_2023_rik_perepys.html (Accessed 11 May 2023).
17. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2020). Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine No. 1542-p. "On conducting the All-Ukrainian population census in 2023" Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1542-2020-%D1%80#Text> (Accessed 11 May 2023).
18. State Statistics Service of Ukraine. (2019). Order of the State Statistics Service of Ukraine No. 2 "On the approval of the All-Ukrainian Population Census Program of 2023" Available at: http://www.ukrcensus.gov.ua/ukr/laws/2022/sssu_002.pdf (Accessed 12 May 2023).
19. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. (2022). [State Statistics Service of Ukraine] Organizacija ta metodologija provedennja vibirkovih obstezhen' naselennja (domogospodarstv) ta perepisu naselennja v Ukraïni: potocnij stan ta naprjami rozvitku [Organization and methodology of conducting sample surveys of the population (households) and population census in Ukraine: current state and directions of development], PAPI to CAPI Workshop. Available at: <https://statswiki.unece.org/display/SCB/PAPI+to+CAPI+Workshop?preview=/363757686/363757707/SSSU%20%20presentation.pptx> (Accessed 12 May 2023).
20. Radio Liberty. (2022). Demograf rozpovila, koli v Ukraïni zmozhut' provesti zaplanovanyj na 2023 rik perepys naselennja [The demographer told when the population census scheduled for 2023 could be conducted in Ukraine]. Available at: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-ukrayina-perepys-naselennja/32193566.html> (Accessed 12 May 2023).
21. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. (2019). [State Statistics Service of Ukraine] Ocinka chyselnosti najavnoho naselennja Ukrajiny stanom na 1 ghrudnja 2019 roku [Estimation of the current population of Ukraine as of 1 December 2019], Kyiv Available at: http://www.ukrstat.gov.ua/Noviny/new2020/zmist/novini/OnU_01_12_2019.pdf (Accessed 11 April 2023).
22. Fursenko, I. (2020). Seljany nerahovani: shho dast' OTG povnocinnyj perepys naselennja? [Villagers are not counted: what will a full-fledged census give to UTC?] Available at: <https://agravery.com/uk/posts/author/show?slug=selani-nerahovani-so-dast-otg-povnocinnyj-perepys-naselennja> (Accessed 20 May 2023).
23. State Statistics Service of Ukraine. (2022). Statistical Yearbook of Ukraine for 2021. Available at: <https://www.ukrstat.gov.ua> (Accessed 21 May 2023).
24. State Statistics Service of Ukraine. (2010). Statistical Yearbook of Ukraine for 2011. Available at: <https://www.ukrstat.gov.ua> (Accessed 21 May 2023).
25. State Statistics Service of Ukraine. (2015). Statistical Yearbook of Ukraine for 2016. Available at: <https://www.ukrstat.gov.ua> (Accessed 21 May 2023).
26. Palian, Z., Vynohradova, D., Vynohradova, M. Demographic situation in Ukraine: the second demographic transition and uncertainty. Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. Economics, no 3 (220). pp. 32-40 DOI: <https://doi.org/10.17721/1728-2667.2022/220-3/4> (Accessed 27 May 2023).
27. United Nations Economic Commission for Europe. (2007). Register-based statistics in the Nordic countries. Review of best practices with focus on population and social statistics. Geneva: United Nations. Available at: http://www.unece.org/fileadmin/DAM/stats/publications/Register_based_statistics_in_Nordic_countries.pdf (Accessed 24 April 2023).
28. Statistics Finland. (2004). Use of Registers and Administrative Data Sources for Statistical Purposes – Best practices in Statistics Finland. Helsinki: Statistics Finland. Available at: http://www.stat.fi/tup/julkaisut/kasikirjoja_45_en.pdf (Accessed 14 April 2023).
29. Conference of European Statisticians. (2012). A census is a census is a census? Paris: United Nations, Economic and Social Council. Available at: https://unece.org/fileadmin/DAM/stats/documents/ece/ces/2012/25_-_A_census_is_a_census_is_a_census.pdf (Accessed 25 April 2023).
30. United Nations Economic Commission for Europe. (2018). Guidelines on the use of registers and administrative data for population and housing censuses. Geneva: United Nations. Available at: <https://unece.org/fileadmin/DAM/stats/publications/2018/ECESTAT20184.pdf> (Accessed 26 April 2023).
31. United Nations Economic Commission for Europe. (2014). Measuring population and housing. Practices of UNECE countries in 2010 round of censuses. Geneva: United Nations. Available at: https://www.unece.org/fileadmin/DAM/stats/publications/2013/Measuring_population_and_housing_2010.pdf (Accessed 17 April 2023).
32. United Nations. Economic Commission for Europe. (2017). Draft UNECE Guidelines on the use of registers and administrative data for population and housing censuses. Geneva: United Nations, Economic and Social Council. Available at: https://unece.org/fileadmin/DAM/stats/documents/ece/ces/ge.41/2017/Meeting-Geneva-Oct/GE_41_2017_20_ENG.pdf (Accessed 21 April 2023).
33. President of Ukraine. (2019). Decree of the President of Ukraine No. 558/2019 "On some measures to improve access of individuals and legal entities to electronic services". Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/558/2019#Text> (Accessed 23 April 2023).
34. Government portal. (2020). Ukraine prepares for the transition from a traditional population census to a modern census by registers. Available at: <https://www.kmu.gov.ua/news/ukrayina-gotuyetsya-do-perehodu-vid-tradicijnogo-perepisu-naselennya-do-suchasnogo-perepisu-za-reyestrami-oleg-nemchinov> (Accessed 19 April 2023).
35. Trembita System. Services for Electronic Interaction System of State Electronic Information Resources Available at: <https://trembita.gov.ua/ua> (Accessed 03 May 2023).

Information support for rural areas development: methodological principles of using administrative registers' data for conducting rural population censuses**Satyr L., Zadorozhna R., Kepko V., Stadnik L.**

The article deals with the study of the role of the population census as the main official source of data on the population, in particular, those living in rural areas, and its main characteristics. The role of statistical data in providing information for the development of rural areas is substantiated. The demographic and socio-economic characteristics of the rural and urban population of Ukraine for the period 2000-2021 are compared.

Census provides data on the number and main characteristics of the country's population based on principles of individual enumeration, simultaneity, universality, small area data and defined periodicity. From the methodological point of view, the main forms of the census are traditional, combined and register-based.

The purpose of the study is to generalize methodological approaches to the register-based censuses and to analyze prerequisites for the transition from traditional to the register-based census. The study was performed on the basis of the systematic approach. Analysis, synthesis, comparison, theoretical generalization, as well as abstract-logical and historical methods as general-scientific methods of theoretical research were applied to achieve the purpose of the study.

The results obtained indicate that an administrative register is a systematic collection of unit-level data that can be updated. Population register and a dwelling register should be used in a census in order to treat it as register-based. The main advantages of the register-based census are cost reduction, better possibilities of updating data, performing census more frequently and quicker, improving data accuracy by integration of different registers information.

To meet census needs, administrative data have to be complete, accurate, linkable, up-to-date, contain sufficient variables. However, so far as register data are collected for non-statistical purposes, additional measures are needed to enable their use for census purposes. These are methodological as well as legislative and technical measures.

The countries of Northern Europe have accumulated the greatest experience of conducting population censuses based on administrative registers. This will be useful to the state statistics authorities of Ukraine for the statistical purposes of population accounting. Also this will allow to reduce the cost of obtaining necessary information, as well as expand the list of data for further analysis. Our research found that Ukrainian statistics started moving toward research-based census, but there is a lot of work to conduct the 2030 Census based on administrative registers data.

Key words: rural areas, rural territorial community, census, traditional census, combined census, register-based census, administrative register.

Copyright: Сатир Л.М. та ін. © This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License, which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original author and source are credited.

ORCID iD:

Сатир Л.М.

Задорожна Р.П.

Кепко В.М.

Стаднік Л.І.

<https://orcid.org/0000-0003-0040-6863><https://orcid.org/0000-0003-1229-5611><https://orcid.org/0000-0001-6432-7211><https://orcid.org/0000-0001-9657-2350>